

قدیمی ترین مسجد ایران کجاست؟

۳۰ تیر ۱۳۹۴ ساعت ۲۰:۲۰

قدیمی ترین مسجد ایران در یکی از روستاهای باستانی یزد قرار دارد. روایت بازدید از این مسجد می تواند خواندنی باشد.

راستش برای من همیشه سوال بوده است که انسانی که اینقدر شیفته پیشرفت است چرا باید به آثار تاریخی گذشته علاقه نشان دهد؟ اصلاً ما چرا به موزه می رویم؟ برای اینکه ببینیم گذشتگان چقدر عقب مانده بودند و ما چقدر پیشرفت کرده ایم؟

برای من که رفتن به موزه و دیدن آثار تاریخی همواره همراه با حس حسرت است. اشیایی که در موزه ها ما را شگفت زده می کنند روزگاری اشیای عادی زندگی آدمها بوده اند. خانه ها و مساجدی که ما برای دیدن شان بلیط می خریم نیز همچین محل زندگی و عبادت آدمها بوده است.

بسیاری از آثار اصیل تاریخی را باید در روستاها جست. بناهای تاریخی ما را به دل تاریخ می برند و مسلماً مساجد مهمترین بناهای معماری پس از دوره اسلامی هستند که گردشگران حرفه ای را به خود جذب می کنند. مساجد گذشته با مساجد امروز چه فرقی دارند؟ قدیمی ترین مساجد چگونه بوده اند؟ اصلاً

قدیمی ترین مسجد ایران کجاست؟

درباره قدیمی ترین مسجد ایران اختلاف نظر وجود دارد. برخی مسجد «تاریخانه دامغان» را قدیمی ترین مسجد ایران می دانند که متعلق به قرن دوم هجری است. اما مرحوم محمدکریم پیرنیا، معمار و محقق و مورخ معماری که از قضا روزی در مسیر بافق به یزد مسیرش به روستایی به نام «فهرج» در ۲۵ کیلومتری یزد می افتد؛ چشمش به مناره ای گلی می افتد و کنجکاو می شود که این مسجد را ببیند و درباره آن تحقیق کند. مسجدی ساده و بی پیرایه و بنا شده از خشت و گل بدون گنبد و با یک مناره (به سبک مساجد اهل سنت) که به شکلی عجیب دست نخورده باقی مانده بود.

این محقق ایرانی از نشانه های معماری ساسانی نهفته در معماری این مسجد حدس می زند که قدمت آن باید متعلق به صدر اسلام باشد. پیرنیا اصرار دارد که علائمی در این مسجد وجود دارد که نسبت به مسجد تاریخانه دامغان به معماری ساسانی نزدیک تر است. اما هر دو مسجد شباهت های زیادی به یکدیگر دارند.

ماجرای احداث قدیمی ترین مسجد ایران

مسأله ای که نظر پیرنیا را تقویت می کند وقوع حادثه ای در صدر اسلام در این منطقه یعنی فهرج است. در زمان خلیفه دوم و پس از شکست یزدگرد ساسانی از لشگریان مسلمان، خلیفه دوم عده ای را به فرماندهی «هویط ابن هانی»، خواهرزاده حضرت (علیه) مأمور می کند برای دستگیری یزدگرد که این افراد راهی طبس می شوند و زمانی که یزدگرد توسط آسیابانی کشته شد در طبس نیز عده ای از آنان شهید می شوند که مقبره آنان در طبس امروز زیارتگاه است.

باقیمانده آنان به این منطقه فهرج می رسند و اهالی زرتشتی این منطقه را دعوت به پذیرش اسلام یا پرداخت جزیه می کنند اما برخی زرتشتیان با یهودیان روستاهای دیگر متحد می شوند و شبانه بر مسلمانان هجوم می برند و آنان را قتل عام می کنند که از جمله شهدای این واقعه در صدر اسلام، هویط ابن هانی، عبدالله سلام، عبدالله ابن رواحه و عبدالله ابن تمیمی هستند و مقبره هویط ابن هانی نیز امروز در این منطقه مبدل به زیارتگاهی بزرگ و زیبا شده است.

ماجرای چاه چهل دختر چیست؟

نقل شده است که زنان و دختران سپاه اسلام برای اینکه به دست قاتلان شوهران و پدران و برادران خود نیفتند خود را به درون چاهی انداختند که به چاه چهل دختر معروف است. جالب اینکه نام چهل دختر در مکان های مختلفی از ایران و حتی افغانستان امروزی وجود دارد و داستان های مشابهی از آن وجود دارد که بیشتر آن را شبیه اسطوره ها می کند تا واقعیت!

به هر حال بعد از واقعه شهدای فهرج خلیفه دوم لشگر مجهزتری به این منطقه گسیل می دارد و مردم آن منطقه تسلیم می شوند. به هر رو اگر مسجد فهرج به این واقعه ارتباطی داشته باشد متعلق به قرن اول هجری است و از مسجد تاریخانه دامغان که مربوط به اواسط قرن دوم است، بیشتر از صد سال قدیمی تر است!

منبع: مهر

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۱۰۵۸/کجاست-ایران-مسجد-ترین-قدیم-۵۸۰۳۱>